

אביו של בגין נמש את המישפחה, אמו של

ילדות אישית

ד"ר פאלק

רוצה להיזכר בילדותו הקשה, ומעדיף לשכוח אותה.

אמא

דומיננטית

בנסי הפסיכולוגים, ניתן הד"ר פאלק את המיתוסים הקיימים סביב אישיותם של מנהיגים פוליטיים. משה רבנו, שאול המלך, דויד, כוכבא, ישוע הנוצרי, כריסטופר קולומבוס, הרצל, צ'רצ'יל, בן-גוריון, דיין, גולד, סאדאט, בגין — אישים שנכנסו להיסטוריה — כולם משמשים נושאים להערצה. הם "גדולים מן החיים", בני אדם סוגדים להם ומעריצים אותם. הם הפכו סמל של עוזרות, חזון, אומץ-לב, אמונה, מקוריות ודמיון. התנ"ך מתאר את תכונות המנהיג ככך

אחריו, עד שמת. מכאן בא המושג נר-קיסוס, המתאר אדם השקוע בעצמו ובצרכיו, שאינו מסוגל לתת אהבה וחום. לדין ולהרצל היו אימהות ש"חנקו" אותם. האימהות יצרו עם ילדיהם יחסים של תלות ושל חסר-יכולת להיפרד. ד"ר פאלק משתמש בדוגמות מהספרים שנכתבו על דיין ועל הרצל. אמו של דיין נצמדה אליו בצורה סימביוטית. אחד לא יכול היה לחיות בלי השני. עד גיל חמש היא לא נפרדה ממנו אפילו לרגע. כשהילד היה חולה, גם היא הייתה חולה. וכשאישפזו אותו בגוף הילדים בבית-חולים, אושפזה אף היא, במחלקה אחרת. לידו. תשומת-לב מסוג זה, מסביר הד"ר פאלק, היא של אם שאצלה הבן הוא חלק מעצמה, ולא אישיות נפרדת. קשר כזה מקפח את הילד. הוא אינו מקבל אהבה והבנה. וזוהי אהבה לכאורה. אמו של הרצל דמתה לאמו של דיין. היא הייתה אשה יפה מאוד, קרה באופיה, שתלטנית וגאה. היא לא הייתה מסוגלת להעניק חום ואהבה. גם השכנים לא אהבו אותה. היא התייחסה לבנה בצורה גרנד-דיונית: "אתה המלך שלי". היא אמרה לו: בכך החדירה בו הרגשה של "אני ואפסי עוד". היא רצתה שלא יעזוב אותה לעולם. וכשהרצל התבגר, הוא כתב לה כל יום מיכתבים. הקשר עם אמו ואחותו היה חולני. אחרי שאחותו מתה, הוא ואמו לא היו יכולים להתגרר על כך. לבתו הוא קרא על שמה של אחותו. הן בהרצל והן בדיין התפתחו תחושות של זעם כלפי אמותיהם, שלא ראו את הצרכים והרגשות האמיתיים של ילדיהן, אלא הפכו אותם לחלק מהן. בגלל חוסר הקשר האמיתי עם האם נהגו הרצל, דיין ובגין הקטנים להתבודד. הם היו מרוגזים בעצמם, וקשה היה להם ליצור קשר עם הסביבה החיצונית.

כשעזב אביו את הבית, בשליחות ציר בורית, במשך שנה, ירד דיין בלימודים וכתבידו השתנה. כשהאם אינה מסוגלת לתת לילד חום ואהבה אמיתיים, מסוגל רק הוא עצמו לתת לעצמו אהבה וחום. הוא נשאר סגור בתוך עצמו. כך פיתח אישיות נרקיססטית. דיין הרגיש שהכל מגיע לו, שכל העולם חייב לתת לו, והוא אינו חייב לתת לאיש. הוא הרגיש שהוא גדול ומיוחד, ובגלל זה הרשה לעצמו לחרוג מן הכללים המקובלים. אדם מיושב בדעתו לא יכול לומר: "אני יכול לעשות מה שאני רוצה". רק ילד שפונק מתנהג כך, וסבור שמגיע לו, ושיסלחו לו.

גם ביחסו לכסף היה דיין אישיות נרקיססטית מובהקת. הוא צבר רכוש ואהב כסף. אך היה לו קשה להוציא כסף. רק נרקיסט יכול לקבל כסף העולם, אך לא לתת. הצורך לגאור כסף נובע מן הצורך להוכיח שהוא קיים. שהוא שווה. לכן גם דרש אלפי דולרים עבור כל רצאה. קשה להתעלם מכך שגם בית סיו עם גולדה מאיר העביר אליה את כל התחושות שהיו לו כלפי אימו.

גם ביחסו לכסף היה דיין אישיות נרקיססטית מובהקת. הוא צבר רכוש ואהב כסף. אך היה לו קשה להוציא כסף. רק נרקיסט יכול לקבל כסף העולם, אך לא לתת. הצורך לגאור כסף נובע מן הצורך להוכיח שהוא קיים. שהוא שווה. לכן גם דרש אלפי דולרים עבור כל רצאה. קשה להתעלם מכך שגם בית סיו עם גולדה מאיר העביר אליה את כל התחושות שהיו לו כלפי אימו.

גם ביחסו לכסף היה דיין אישיות נרקיססטית מובהקת. הוא צבר רכוש ואהב כסף. אך היה לו קשה להוציא כסף. רק נרקיסט יכול לקבל כסף העולם, אך לא לתת. הצורך לגאור כסף נובע מן הצורך להוכיח שהוא קיים. שהוא שווה. לכן גם דרש אלפי דולרים עבור כל רצאה. קשה להתעלם מכך שגם בית סיו עם גולדה מאיר העביר אליה את כל התחושות שהיו לו כלפי אימו.

חזרה לרחם האם

גם תחושת המוות של דיין נובעת מהחסך הריגשי שלו בילדותו. לחיות עם אם שאינה נותנת לחיות — זו כבר תחושה של מוות.

דיין חי עם המוות כל חייו. וכאן גם ההסבר לאימץ-הלב הגופני הבלתי-ריגלי שלו. שהיה כבר מעבר להיגיון. כשהחל בין כדורים שורקים, הוא כאילו רצה לומר: "אותי אי-אפשר להרוג!" היתה כאן הכחשה של קיומו של המוות. לכן גם חי בעבר, ונהג לחפור ולאסוף עתיקות. בעצם לא יצא מהמוות מעולם. אומנם כתב ספר לחיות עם התנין, אבל אילו היה פסיכולוג, היה כותב לחיות עם המוות. פסיכונגו להתגבר על הפחד מהמוות הוא הרצון לתהילת-עולם. שי יישאר נצחי.

האובססיה שלו לחפור היא ניסיון להעיביר רגשות ובעיות מן ההווה אל העבר. יש כאן מעין ניסיון מצידו להבין את ילדותו שלו, כי אף פעם לא יכול היה להבין את עברו. גם בחלומותיו התבטא הרצון לחזור אחורה. בחלום של דיין, המופיע בספר אביו ד"ר, הוא תיאר כיצד הוא הולך לכיוון בית-הקברות של נהלל (שם קבורה אמו). פיתאום הוא מגיע לגיבעה אחרת. לא לגיבעה של בית-הקברות. הוא מוצא מערה קטנה, מתקפל בפנים, שוכב לו בנוחיות. שם הוא שוקע ברגיעה ובישלוה שכה נכסף אליה.

זהו הרוח החוזר לרחם, המופיע כאן כמערה. הרוח היחידה שלו למצוא שקט בחיים היא לחזור לרחם האם. אמא לא יכלה לסבול שהוא ייסרד ממנה. הוא

הוא הפכו סמל של עוזרות, חזון, אומץ-לב, אמונה, מקוריות ודמיון. התנ"ך מתאר את תכונות המנהיג ככך

הוא הפכו סמל של עוזרות, חזון, אומץ-לב, אמונה, מקוריות ודמיון. התנ"ך מתאר את תכונות המנהיג ככך

החלטה מופרעת

אדם נרקסיסטי הוא גם גרנדיוזי. כזה הוא בגין, ראוותן ומומחה להי צגות. כדוגמה לכך מביא ד"ר פאלק את הוויכוח של בגין-פרס בטלוויזיה לפני הבחירות האחרונות. בגין לא שמע להי ראות. חרג מן הזמן שהוקצב לו. וכשהמנחה שאל: "האם אתה מוכן, מר בגין?" ענה בגין: "בוודאי שאני מוכן! תפתח, ושהעם יראו את הקולות!" פסוק זה לקוח ממעמד הר-סיני. בגין השווה את עצמו למשה.

בחייו-התנ"ך האחרון חיבר בגין את השאלה האחרונה. השאלה הייתה: "מה רצה העם מן המלך? ומתי בא העם אל המלך?" התשובה: "העם רצה מהמלך שיילחם עבורו, ושישפוט ביניהם. דרך הי שאלות ניתן לראות שהוא רואה את עצמו כמלך: מוביל את העם במילחמה, ושופט ומשלים בין כולם. בין מודעי וברמן, בין גנדי ואולמרט, בין דויד לוי ומשה קצב, בין ארידור וזמר.

בגין מאמין שהוא כמו משה רבנו, וכמו שלמה המלך. ושהוא גדול לא פחות מהם. מעניין ההסבר שנתן הד"ר פאלק לפקודה שנתן דיין כרמט"ל. ההוראה אמר רה שאין לחזור מפעולות. אף אם הן כושלות, אלא כשיש אבידות בשיעור

בגין הזונח עלי-ידיו, אמו החולמנית והמטפלת הרוסית המחה-הללת!

צרה: הוא "משיכמו ומעלה", איש בעל תחושת-יעור, שהשליחות בוערת, "כאש בעצמותיו", אדם שטובת-האומה והאיני-טרסים הציבוריים עומדים מעל לצרכיו האישיים. הרצל חזה את המדינה, משה הוציא את עמי-ישראל ממצרים והעניק לו את לוחות-הברית. בן-גוריון ייסד את מדינת-ישראל, דיין היה מצביא ומדינאי גדול, סאדאט ובגין הביאו את השלום. ד"ר פאלק חקר ביסודיות את ילדותם של שתי צעירי המנהיג המשיחי, של בנימין זאב הרצל, חוזה המדינה, ושל משה דיין. לשלושת המיקרים מכנה משותף אחד: ילדות קשה ועשוקה. במיקרה של דיין הרצל מצא פאלק שהאם הייתה האישיות הדומיננטית, שקבעה את רישו"מה על התפתחותו של הילד. גם דיין וגם הרצל לא יכלו להשתחרר ממנה עד יום מותם. פאלק מצא גם אצל בגין סימפטומים זהים. אולם הוא מדגיש שבימקרה של בגין דבריו הם בגדר השערה בלבד, מכיוון שהחומר הדוקומנטרי על ילדותו של בגין, המצוי בניגורפיות הי קיימות, הוא דל ביותר. (פאלק לא הגיע עדיין לראיאל שרון, אחרת היה יכול לקבוע גם אצלו סינדרום דומה.) בגלל ילדותם הקשה הם פיתחו אישיות פארא-נואידית ונרקסיסטית, והיו מאפיין בולט של כל מי שמגיע אל הזירה המדינית.

מנחם היה הילד השלישי, והקטן, במישפחתו של דביוזאב בגין. הוא נולד אחרי הרצל ורחל. מכיוון שנולד בחודש מנחם-אב, קראו לו מנחם. אביו, דביוזאב, היה אחד מעסקני הקה"ל היהודית בברסטליטובסק, בפולין, ש"היתה אז בשליטון הרוסים. חסיה, אשתו, במה משישפחת רבנים. היתה זו אהבה מבט ראשון.

דביוזאב היה פקיד בבנק, ובשעות-הי פנאי שלו אהב לשחק שחמט.

בפרוץ מילחמת-העולם, כשהיה מנחם הקטן בן שנה, נאלץ אביו לברוח, מכיוון שנחשד על-ידי הרוסים כמרגל לטובת הגרמנים. דביוזאב הסתתר במשך ארבע שנים מפני רודפיו.

בכל אותן השנים גידלה את מנחם אמו, שהיתה אשה חולמנית, ומטפלת רר שית נהגה להתעסק עם היילים רוסיים, תחת להקדיש את תשומת-הלב לפעוט שהופקד בידה. עד גיל חמש לא היתה בבית דמות אב, שתעצב ושתשפיע על דמותו של הילד.

העולם כולו

נגדנו

בנסי פסיכולוגים, שנערך לפני שבע בחיפה, טען הד"ר אבנר פאלק (39), פסיכולוג קליני בבית-החולים הפסי-כיאטרי איתנים שליד ירושלים, שהמאיר רעות שקרו בילדותו של הפוליטיקאי מעצבים את אישיותו, קובעים את תכונותיו ואת הדפוסים שבהם הוא פועל כאדם וכפוליטיקאי. זה נכון גם לגבי מנחם בגין.

לדעתו, הדחף המניע את בגין וכימיע כל פוליטיקאי אחר, אל הבימה הציבורית הוא תחושת-חסך חזקה מאוד בילדותו — ילדות עשוקה והחסים מורכבים עם ההר רים. נטישת האב את הבית יצרה בבגין-הילד תחושת עזיבות. הד"ר פאלק עלה השערה שיתכן שהאב דחף את האירועים כך שיצטרך לעזוב, מכיוון שגם קודם לכן נהג להיעלם.

מישפחה-שחמת, שבהם נהג האב לש"קוע, מצביעים על אישיות הצריכה להיות בעימות מתמיד, אך נוטה לברוח מן המציאות. שכן העימות במישקח השחרמת אינו ריאלי, והמאבק אינו קורה בחייכ. המחסור באב, בתשומת-לב ובהבנה, בני לל האם החולמנית והמטפלת ההוללת, יצרו בילד הקטן תחושות של חסר-אונים, קיפוח, נחיתות, חוסר-ערך וצימאון לאי-הבה.

כשילדים אלה מתבגרים, מצטבר בתוכם זעם רב כלפי העולם כלפי המבוגרים. אולם הילד-האיש לא יעז להודות שהוא מגנה את הוריו, ולכן יוציא את' הזעם החוצה, באגרסיביות רבה. זהו מגננון של העזנה.

קל יותר להתקף את כל העולם החיי צוני, ולאיים במלחמה. המניע הוא אישי אך משליכים אותו אל החוץ. מכאן התר-קפות-הזעם על רגן ועל שמידתו. גב במאבקו של בגין לסילוק הבריסים מן הארץ יש ביטוי של זעם כלפי אם רעה שאינה מבינה ואינה עוזרת. שינאתו ה"שורשית כלפי הרוסים היא תוצאה מועמד כלפי המטפלת הרוסיה שלו. אין הרבה פרטים על ילדותו של בגין. גם עובדה זו מצביעה על כך שבגין אינו